

7.3.2019

Dnro:
Traficom/2/11.01.0
9/2019

Viisipäiväiseen jakeluun kuuluvien alueiden määrittely

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Sovellettavat säännökset	3
	2.1 Postilaki	3
	2.2 Postilain mukainen aluemäärittely	4
	2.3 Yleispalveluyritys	5
3	Aluemäärittelyssä käytetyt termit	5
4	Aluemäärittelyn malli	6
5	Kilpailutettavat alueet	7

1

Postilain 17 § mukaan postin yleispalvelun tarjoajan on hankittava viisipäiväinen jakelu niillä Liikenne- ja viestintävirasto Traficom¹ määrittelemillä alueilla, joilla ei ole toteutettu kaupallisin ehdoin sovittua, vähintään viisi kertaa viikossa ilmestyvän tilatun lehden jakelua (*sanomalehtien varhaisjakeluverkko*). Traficom aluemäärittelyjen perusteella yleispalvelun tarjoajan tulee järjestää hankintamenettely viisipäiväisen jakelun toteuttamiseksi.

Posti Oy on nimetty yleispalveluyritykseksi kirjelähetyksille ja kotimaasta ulkomaille lähetettävillä paketeilla. Posti Oy:n on hankittava postilaissa määritellyllä tavalla viisipäiväinen jakelu niillä tässä muistiossa määritellyillä alueilla, joilla ei ole kattavaa sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa.

Tässä muistiossa kuvataan se, miten määritellään ne alueet, jotka yleispalveluyrityksen on kilpailutettava.

2 Sovellettavat säännökset

2.1 Postilaki

Säännökset postin yleispalvelun ja muiden postipalvelujen tarjoamisesta sisältyvät postilakiin (415/2011). Postilain yleispalvelua koskevan sääntelyn tarkoituksena on turvata käyttäjille kohtuuhintainen postitoiminnan peruspalvelu tasapuolisin ehdoin.

Postilain 14 §:n mukaan koko maassa on oltava pysyvästi tarjolla postipalveluiden yleispalvelu, joka on saatavilla tasapuolisin ehdoin. Yleispalveluun kuuluu postilain 15 §:n mukaan seuraavien postipalveluiden pysyvä tarjonta: 1) enintään kahden kilon painoiset kirjelähetykset, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla, 2) enintään kymmenen kilon painoiset postipaketit, 3) maahan saapuvat enintään kahdenkymmenen kilon painoiset postilähetykset sekä 4) 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen postilähetyksien kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut. Yleispalveluun kuuluvat sekä kotimaan palvelut että ulkomaanpalvelut. Postin yleispalveluun eivät kuulu esimerkiksi yritysten ja verkkokauppojen käyttämät sopimuspalvelut. Näitä ovat mm. yritysten lähettämät kirjeet tai paketit, jotka yritys maksaa laskutuksen perusteella.

Postilakia ei sovelleta sellaisen palvelun tarjoamiseen, joka koskee 1) sanoma- ja aikakauslehtiä, 2) osoitteettomia lähetyksiä, 3) kirjelähetyksiä, jos toiminta on pienimuotoista, taloudelliselta merkitykseltään vähäistä sekä laajuudeltaan sellaista, että sillä ei ole yleispalvelun saatavuuden kannalta olennaista merkitystä, 4) kirjelähetyksien kuriiripalvelua, 5) postipaketteja, jotka eivät kuulu yleispalveluun tai 6) elinkeinonharjoittajan omaan toimintaan tarvittavaa tai liittyvää postitoimintaa.

Postilakia ei sovelleta postitoiminnan harjoittamiseen Ahvenmaalla, jossa on voimassa oma postilainsäädäntö.²

¹ Viestintävirasto yhdistyi 1.1.2019 toimintansa aloittaneeseen Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin, jolloin Viestintävirasto itsenäisenä organisaationa lakkasi toimimasta. Traficom hoitaa Viestintävirastolle aiemmin kuuluneet lakisääteiset tehtävät. Tässä muistiossa virastosta käytetään pääsääntöisesti nimeä Traficom.

² Postipalvelut kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaan

2.2 Postilain mukainen aluemäärittely

Postilain 17 §:n muutos tuli voimaan 1.7.2018. Nykyisen lain 17 §:n 1 momentin mukaan yleispalveluun kuuluvat kirjelmätykset on keräiltävä ja jaettava vähintään kerran päivässä viitenä arkipäivänä viikossa, arkipäiviä lukuun ottamatta noudattaen 19 §:ssä säädettyä yleispalvelun laatustandardia. Lainmuutos mahdollisti yleispalvelulähetysten joustavan tarjonnan, mutta vastasi kuitenkin postidirektiivin vaatimusta viisipäiväisestä jake- lusta. Sanoma- ja aikakauslehtien jakelu järjestetään edelleen kaupallisin sopimuksin ja ne jaetaan kuten kahdenvälisissä kaupallisissa sopimuksissa on sovittu.

Postilain 17 §:n 2 momentin mukaan niillä Traficomien määrittelemillä alueilla, joilla ei ole toteutettu kaupallisin ehdoin sovittua, vähintään viisi kertaa viikossa ilmestyvän tilatun lehden jakelua (*sanomalehtien varhaisjakeluverkko*), yleispalvelun tarjoajan on hankittava viisipäiväinen jakelu. Hankinnan järjestämisestä säädetään vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1398/2016). Traficomien on selvitettävä vuosittain, miltä osin sanomalehtien varhaisjakeluverkkoihin on tehty muutoksia, ja tarvittaessa määriteltävä edellä tarkoitettut alueet uudelleen. Säännös varmistaa viisipäiväisen jakelun säilymisen Traficomien määrittelemillä alueilla. Varhaisjakeluverkkoihin katsotaan kuuluvan myös postinsaajien yhteisiin, niin sanottuihin heittolaatikoihin tapahtuva sanomalehtien varhaisjakelu.

Postilain 17 §:n 2 momentin mukaan yleispalvelun tarjoajan on hankittava viisipäiväinen jakelu riippumatta siitä, onko yleispalvelukirjeitä jaettavana viitenä päivänä viikossa³. Viisipäiväiseen jakeluun tulee sisältyä vähintään yleispalvelukirjeiden jakelu. Yleispalvelun tarjoaja voi järjestää hankintamenettelyn halutessaan myös muiden tuotteiden kuin yleispalvelukirjeiden osalta. Yleispalvelun tarjoaja voi myös tehdä hankintamenettelyn osapuolten kanssa kestoltaan sen pituisia sopimuksia, kuin se parhaaksi katsoo. Yleispalvelun tarjoajan on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Yleispalvelun tarjoaja solmii kaupalliset sopimukset hankintamenettelyssä valittujen jakelijoiden kanssa.

Hankintamenettely on järjestettävä vähintään Traficomien määrittelemillä alueilla. Hankintamenettelyn voi järjestää myös muille kuin Traficomien määrittelemille alueille. Yleispalvelun tarjoaja määrittelee hankintamenettelyssä tarkoituksenmukaisimmaksi katsomallaan tavalla kilpailutettavat alueet

---

itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 20 kohdan nojalla.

³ Hankintamenettelyssä yleispalvelun tarjoajan on huomioitava 1.1.2017 voimaan tullut laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1398/2016). Hankintalain periaatteita on sovellettava, vaikka lain kynnysrajat eivät ylittyisi.

2.3 Yleispalveluyritys

Jokaisella kuluttajalla ja yrityksellä on oikeus kohtuuhintaisiin ja laadukkaisiin perustason postipalveluihin tasapuolisin ehdoin kaikkialla Suomessa. Oikeus perustason postipalveluihin turvataan postilaissa määritellyllä yleispalvelulla, jonka toteutumista Traficom valvoo. Postin yleispalveluun kuuluvat välttämättöminä pidetyt postipalvelut, kuten kirjelähetykset ja postipaketit.

Traficomin tehtävänä on päättää yleispalveluyritysten nimeämisestä. Postilain mukaan Traficom on päätöksellään asetettava yhdelle tai useammalle postiyritykselle velvollisuus tarjota yleispalvelua, jos markkinoiden arviointi osoittaa sen olevan välttämätöntä yleispalvelun turvaamiseksi. Traficom on säännöllisin väliajoin arvioitava kirje- ja pakettipalveluiden markkinoita. Traficom seuraa kirje- ja pakettipalveluiden markkinoita ja analysoi markkinoita uudelleen markkinatilanteen muutosten tätä edellyttäessä.

Viestintävirasto on 29.12.2011 antamallaan päätöksellä nimennyt Posti Oy:n⁴ yleispalveluyritykseksi kirjelähetyksen postipalvelujen tarjontaan koko maahan (lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa). Viestintävirasto on niin ikään nimennyt Posti Oy:n 28.4.2016 antamallaan päätöksellä yleispalveluyritykseksi kotimaasta ulkomaille lähetettävien postipakettien palveluiden osalta.

3 Aluemäärittelyssä käytetyt termit

Postilain 2 § sisältää postilaissa käytetyt keskeiset termit. Alla on kuvattu Traficom in aluemäärittelyn yhteydessä käyttämät määritelmät.

Viisipäiväinen jakelu, jonka perusteella aluemäärittely tehdään: Huomioidaan jakelu, joka koskee kaupallisin ehdoin tapahtuvaa, vähintään viisi kertaa viikossa ilmestyvän tilatun sanomalehden jakelua.

Varhaisjakelu: Tarkoittaa vähintään viitenä päivänä viikossa tapahtuvaa sanomalehtien jakelua, joka tapahtuu aamulla tyypillisesti ennen klo 7.

Varhaisjakeluverkko: Niiden jakelupisteiden muodostama alue, joihin postinsaajan on halutessaan mahdollista saada sanomalehti varhaisjakeluna.

Yhteisnoutolaatikkojakelu eli heittolaatikkojakelu: Yhteiskäytössä oleva jakelupiste, jonka ajallinen palvelutaso saattaa poiketa varhaisjakelun palvelutasosta.

Sanomalehti: Vähintään viitenä päivänä viikossa ilmestyvä, tilattava, paperinen, painettu lehti.

Jakelupiste: Jakeluosoite, missä postinsaajan laatikko tai luukku sijaitsee. Ei aina sama asia kuin asunnon/huoneiston osoite.

⁴ Tuolloin Itella Posti Oy

Aluemaarittelyn malli

Postilain mukaan Traficom on määrätty määrittämään ne alueet, joilla ei ole toteutettu kaupallisin ehdoin sovittua, vähintään viisi kertaa viikossa ilmestyvän tilatun lehden jakelua (sanomalehtien varhaisjakeluverkko). Traficom on selvitettävä vuosittain, miltä osin sanomalehtien varhaisjakeluverkkoihin on tehty muutoksia, ja tarvittaessa määriteltävä edellä tarkoitettujen alueiden uudeksi.

Sanomalehtien jakelijat määrittelevät jakelualueensa kukin omista lähtökohdistaan. Nämä alueet eivät välttämättä noudata mitään yleisesti määriteltyjä maantieteellisiä rajoja, kuten kuntarajoja tai postinumeroalueita. Varhaisjakelualueen muotoutumiseen ja laajuuteen vaikuttavat tilaajamäärien kautta jakelukustannukset, joita lehtikustantajat ja viime kädessä lehtien tilaajat ovat jakelusta valmiita maksamaan.

Suomessa toimii Traficom selvityksen mukaan useita yrityksiä, jotka harjoittavat sanomalehtien varhaisjakelua. Yritysten toiminta-alueet määräytyvät kaupallisten sopimusten perusteella.

Traficom on määrätty määrittämään ne alueet, joilla ei ole saatavilla sanomalehtien varhaisjakelua. Toteutustapa määrittelyn suorittamiseksi on jätetty viraston päätettäväksi. Traficom on selvitettävä vuosittain, miltä osin sanomalehtien varhaisjakeluverkkoihin on tehty muutoksia, ja tarvittaessa määriteltävä edellä tarkoitettujen alueiden uudeksi.

Vuosina 2017 ja 2018 käytössä ollut malli on perustunut postinumeroalueita hyödyntävään varhaisjakelualueiden määrittelyyn. Varhaisjakelua tarjoavat yhtiöt toimittivat listan niistä postinumeroalueista, jotka niiden hoitama varhaisjakelu kattaa täysin. Kaikkien toimijoiden tiedot yhdistämällä saatiin koko manner Suomen kattava listaus postinumeroalueista, joissa varhaisjakelu on kattavasti saatavilla. Tämän ulkopuolelle jääneet postinumeroalueet olivat osin tai kokonaan varhaisjakelun ulkopuolella ja siksi Posti oli velvoitettu järjestämään kilpailutus viisipäiväisen jakelun järjestämisestä kyseisille postinumeroalueille.

Mallia uudistetaan, koska tahtotilana on entisestään tarkentaa varhaisjakeluverkon kattavuuden kuvausta ja toisaalta poistaa kaikki ennalta asetetut tekijät, jotka mahdollisesti voisivat muodostaa keinotekoisia raja-aitoja tai esteitä uusien, innovatiivisten kuljetuspalvelujen synnylle kirjejakelun kilpailutuksen myötä. Tarkoituksena olisi luoda mahdollisuus kirjejakelun liittämiseksi osaksi muiden tavaroiden ja palvelujen muodostamaa logistista verkostoa. Tästä syystä aluemaarittelyä, joka luo lähtökohdat kirjejakelun kilpailutukselle, ei haluta rajata esimerkiksi kunta- tai postinumeroalueiden rajoilla.

Uudistetulla mallilla on tavoitteena luoda mahdollisimman tarkka kuvaus siitä, millä alueilla varhaisjakelu on saatavilla (varhaisjakelua harjoitetaan tai se olisi asiakkaan halutessaan saatavilla). Samalla pyritään huolehtimaan siitä, että aluemaarittelyprosessista ei tule osapuolille hallinnollisesti raskasta. Valittu malli, jossa varhaisjakelupalvelua tarjoavat yhtiöt toimittavat Traficomille tiedon jakelupisteistä, joihin varhaisjakelu on saatavilla, täyttää molemmat kriteerit. Kyseinen tieto on jakeluyhtiöillä valmiina olemassa, eikä siten vaadi kohtuuttomasti lisätyötä.

Liikenne- ja viestintävirasto

5 Kilpailutettavat alueet

Traficom pyytää vuosittain sanomalehtien varhaisjakeluyrityksiä toimittamaan tiedot jakelupisteistä, jonne varhaisjakelu on kunkin yrityksen toimesta saatavilla. Mikäli varhaisjakelussa käytetään heittolaatikoita, tulee näissä tapauksissa ilmoittaa lehdensaajan yksilöivä jakelupistetieto. Eri jakeluyhtiöiden toimittamien tietojen pohjalta muodostuu koko maan kattava listaus jakelupisteistä, joihin varhaisjakelu on saatavilla. Tämän ulkopuolelle jäävät jakelupisteet muodostavat alueen, missä viisipäiväinen jakelu järjestetään kilpailutuksen kautta. Varhaisjakeluyhtiöiltä saamansa tiedot virasto toimittaa edelleen Postille. Tietojen pohjalta Posti järjestää kilpailutuksen postilain mukaisesti, pois lukien Ahvenanmaa. Tämän mallin mukainen hankintamenettely tulee olla toteutettu ensimmäisen kerran 1.7.2020.